

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО АДАПТАЦІЇ ДО ВІТЧИЗНЯНИХ РЕАЛІЙ

В даний час у всіх країнах світу, які проводять відповідальну соціальну політику, здійснюється пошук ефективних моделей національних пенсійних систем. Необхідність перетворень інститутів пенсійного забезпечення в різних державах обумовлена факторами демографічного, а також макроекономічного характеру. В якості основної причини кризи системи державного пенсійного забезпечення прийнято розглядати швидке старіння населення розвинених країн. Якщо брати за приклад країни Західної Європи, то в більшості з них, як показують статистичні дані, з 1970-х років відбувалося безперервне скорочення народжуваності, що здійснило вплив на чисельне співвідношення пенсіонерів і працюючих громадян. У ситуації, що склалася, розподільні пенсійні системи зіштовхнулися з проблемою забезпеченості державних пенсійних зобов'язань, що обумовлює необхідність реформування пенсійних систем.

В свою чергу, варто зазначити, що на сучасному етапі в країнах Євросоюзу відсутні єдині стандарти соціальної політики – кожна з країн зберігає власну національну компетенцію регулювання. На сьогодні можна говорити лише про координацію соціальних програм, здійснюваних державами-членами, і лише потім про перерозподіл обмежених фінансових ресурсів для здійснення цих програм, які сприятимуть розвитку інтеграції в цілому.

Аналіз європейського досвіду політики, спрямованої на перетворення інститутів пенсійного забезпечення, дозволяє виділити три основні напрями таких перетворень.

Перший напрям – так званим параметричний підхід до реформування пенсійної системи, що передбачає модифікацію окремих компонентів існуючої

системи пенсійного забезпечення. Сюди, як правило, відносяться такі зміни як: підвищення пенсійного віку і скасування тих чи інших пільг, пов'язаних з пенсійним забезпеченням, збільшення ставки пенсійних внесків, трудового стажу для отримання права на пенсію і т.д.

Другий підхід до реформування пенсійної системи передбачає збереження основ розподільчої системи з введенням накопичувального компоненту: в цьому випадку паралельно з модернізацією окремих елементів солідарної системи здійснюється поступове впровадження накопичувальної частини, що відбувається за допомогою визначення частки пенсійних внесків, що капіталізується на накопичувальних рахунках.

І, нарешті, третій підхід передбачає перехід на повністю накопичувальну систему, що включає передачу прав розпорядження пенсійними коштами приватним пенсійним фондам.

Розглядаючи інституційну основу недержавного пенсійного страхування в країнах Європи, слід зазначити, що її складають переважно недержавні пенсійні фонди і страхові компанії. Функціонування пенсійних фондів в кожній окремо взятій країні відрізняється своєрідністю [1].

Докорінною відмінною вітчизняного варіанту солідарної пенсійної підсистеми від накопичувальних систем інших країн є те, що перша базується на перерозподілі та споживанні нагромаджених коштів, коли потреби нинішніх пенсіонерів задовольняються не на основі їхньої минулої трудової діяльності, а за рахунок податків з економічно активної частини населення. З позицій соціальної справедливості накопичувальна пенсійна складова є значно привабливішою для майбутніх пенсіонерів. Для соціально-економічних реалій України актуальним є те, що принципи пенсійного страхування, реалізовані у накопичувальних пенсійних програмах мають стимулювати працездатне населення брати активну участь у даних пенсійних системах, оскільки вони передбачають ще й одержання інституційного доходу, який залежить від того, в які інвестиційні проекти вкладалися пенсійні активи платників страхових внесків [2].

На нашу думку, для українських соціально-економічних умов найбільш прийнятним був би порядок, коли фінансові ресурси для другого рівня пенсійної системи формувалися б за рахунок внесків роботодавців і працівників, зберігалися і нарощувалися під державним контролем спочатку в державних, а в подальшому і в недержавних пенсійних фондах.

Необхідною умовою такої моделі пенсійного забезпечення є інвестування вільних фінансових ресурсів з метою отримання додаткового доходу в різноманітні фінансові інструменти (нерідко це можуть бути й акції підприємств-роботодавців). У період, коли більшість учасників фонду досягає пенсійного віку, дефіцит поточних внесків покривається за рахунок капіталізованих внесків, які були здійснені раніше та інвестиційних доходів, отримуваних від володіння пенсійними активами за період функціонування фонду. Крім того, для гарантування пенсійних виплат мають створюватися спеціалізовані установи.

Отже, з точки зору учасника накопичувальної системи її привабливість полягає в тому, що до його накопичень додається інвестиційний дохід, отримуваний внаслідок їх інвестування. При цьому, незалежно від того чи накопиченими фондами управляє державна або недержавна компанія, інвестиційний дохід не може бути однаковим з року в рік.

В перспективі, необхідно детально проробити форми залучення коштів накопичувальної системи в економіку України як значного внутрішнього інвестиційного ресурсу для соціально-економічного розвитку нашого суспільства; забезпечити прогнозування й оцінювання впливу здійснюваної пенсійної реформи на соціально-економічне зростання.

Список використаних джерел:

1. Петрушка О. В., Баніт Ю. В. Досвід реформування пенсійних систем зарубіжних країн та його використання в Україні. *Наука й економіка*. 2015. URL: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache>

2. Рудик В. Розвиток системи пенсійного забезпечення в західноєвропейських країнах. *Економіка України*. 2012. № 10. С. 73.

Ништа Оксана Миколаївна
Секретар Мильнівської сільської ради
Зборівського району Тернопільської області

БЮДЖЕТНЕ ПЛАНУВАННЯ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ: ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ

Причиною погіршення бюджетної забезпеченості територіальних громад в останні роки більшість експертів називає відсутність коштів у державній скарбниці та уповільнення темпів економічного розвитку країни. Проте, не слід забувати і про порядок бюджетного планування та його якість. Водночас, саме поглиблення фактичних дисбалансів між запланованими доходами та доведеними для виконання видатками призводить до формування такого колосального дефіциту місцевих бюджетів. Проблеми бюджетного планування в Україні пов'язані з: відсутністю прозорості бюджетного процесу; низьким рівнем виконавчої дисципліни та низькою якістю нормативно-правової бази; недосконалим механізмом розрахунку дохідної бази бюджетів всіх рівнів; неадекватними інструментами планування видатків. Усі ці проблеми створюють ризики ефективного функціонування місцевих бюджетів, а тому потребують детального вивчення і дослідження.

Бюджетне планування на місцевому рівні – це науково обґрунтований процес визначення джерел створення і напрямів використання бюджетних ресурсів адміністративно-територіальних одиниць з метою забезпечення стабільного економічного й соціального розвитку окремих територій. Недооцінка ролі бюджетного планування, як правило, супроводжується негативними наслідками, зокрема посиленням податкового тиску, зниженням